

Hollanda İş Gezisi Raporu

(29 Eylül - 1 Ekim 2014)

TC Karacadağ Kalkınma Ajansı - Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası
- KOSGEB Diyarbakır Hizmet Müdürlüğü

Hazırlayanlar

Selçuk MENGÜVERDİ

Karacadağ Kalkınma Ajansı
Diyarbakır Yatırım Destek Ofisi Uzmanı

M.Nezir GÜNEŞ

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası
AB Bilgi Merkezi Koordinatörü

İçindekiler

1	HOLLANDA ÇALIŞMA ZİYARETİ PROGRAMI	3
2	PROGRAM KATILIMCILARI.....	3
3	HOLLANDA HAKKINDA BİLGİLER.....	4
3.1	Ülke Kimliği	4
3.2	İdari Durum.....	5
3.3	Nüfus.....	6
3.4	Genel Ekonomik Durumu.....	6
3.5	Ulaştırma	9
3.6	Enerji.....	9
3.7	Doğal Kaynaklar ve Madencilik	10
3.8	Ekonomik Ve Ticari İlişkiler	10
4	TÜRKİYE İLE EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLER	11
4.1	Türkiye'nin Hollanda İle Dış Ticareti	11
5	ÇALIŞMA ZİYARETİ KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN FAALİYETLER.....	12
5.1	Diary Campus Ziyareti:	12
5.2	HOGIAF Ziyareti:	13
5.3	VİTELCO Ziyareti:	13
5.4	HOTIAD Ziyareti	14
5.5	KOÇ Vleeswaren BV Ziyareti.....	16
5.6	FloraHolland Ziyareti	17
5.7	MACROPACK Fuar Ziyareti.....	18
5.8	Hollanda Ekonomi / Tarım Bakanlığı Ziyareti.....	18
5.9	TNO Ziyareti.....	19
6	GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER.....	20
	KAYNAKÇA.....	20

1 HOLLANDA ÇALIŞMA ZİYARETİ PROGRAMI

Çalışma ziyareti, 29 Eylül - 01 Ekim 2014 tarihlerinde gerçekleştirilmiş olup programın akışı aşağıdaki gibidir:

29 Eylül 2014 Pazartesi	
09:30 - 13:00	Diary Campus: Süt İnekçiliği Eğitim Araştırma Merkezi
14:30 :16:00	HOGİAF : Hollanda Genç İşadamları Federasyonu
30 Eylül 2014 Salı	
09:00 - 10:30	VİTELCO Mezbahane
14:00 17:00	HOTİAD: Hollanda Türk İş Adamları Derneği
01 Ekim 2014 Çarşamba	
09:00 - 10:00	Flora Holland Çiçek Mezatı
11:30 - 12:00	Macropack Fuarı
14:00 - 17:00	TNO Healty Living Department
15:00 - 17:00	Hollanda Ekonomi ve Tarım Bakanlığı

2 PROGRAM KATILIMCILARI

Hollanda çalışma ziyareti programına Karacadağ Kalkınma Ajansı çalışanı 2 uzman, KOSGEB Diyarbakır Hizmet Birimi çalışanı 2 uzman, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası çalışanı 2 uzman, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu ile 1.Grup (Hayvansal üretim ve besicilik grubu), 2.Grup (Tarımsal ürünler ve ormancılık meslek grubu) ve 8.Grup`tan (Gıda maddeleri satıcıları meslek grubu) oluşan Komisyon üyeleri ile Komisyon tarafından davet edilen Gıda, Tarım ve Hayvancılık sektörlerinde faaliyet gösteren üyeler katıldılar.

No	Katılımcı	Kurum/Firma
1	Hüsnü Pervane	Ninova Matbaa Ambalaj Yayıncılık San. Ve Tic. Ltd. Şti.
2	Şeyhmus Mete	Mete Gıda İnş. Ve İnş. Malz. Nak. Taah. İth. İhr. Tic. Ltd. Şti
3	Mehmet Öztep	Güvenen Gıda İht. Mad. İnş. Nak. Dış Tic. San. Paz. Ltd. Şti.

4	Cengiz Ayaz	Bayden Gıda Hayvancılık Nak. İnş. San. Ve Tic. Ltd. Şti.
5	Adil Can	Aktif Gıda Tem. Tütün Ve İht. Mad. Paz. San. Ve Tic. Ltd. Şti.
6	Şilan Elmas	Et-Sa Hayv. Gıda Nakliye San. Ve Tic. Ltd.Şti
7	İsmail Kan	Bilim Berti Vet. Med. Tar. İlaç. Hiz. San. Ve Tic. Ltd. Şti
8	Doğan Kurt	İleri Hayvancılık Tarım Gıda Ve Vet. Hiz. San. Tic. Ltd.Şti.
9	M. Halis Demirdağ	Casa İnş. Tarım Tur. Gıda Tem. San. Ve Tic. Ltd. Şti
10	Erdal Avşar	Mirsan Tar. Ür. Dam. Ve Sulama İhr. San. Tic. Ltd. Şti.
11	Mehmet Güneş	Bismil Güneş Tarım Ür. Damla Sul. Taah. San. Tic. Ltd. Şti.
12	Selahattin Kaçar	Asv Gıda Nakliye İnş. Ve Tarım Ür. San. Tic. Ltd. Şti.
13	Nesih Birgül	Nesih Birgül- Sigorta Aracılık Hizmetleri
14	Vahit Karaaslan	Karaaslan Ticaret
15	Mucip Süleymanoğlu	Mercan Kimyevi Gübre
16	İhsan Balyan	Ceme Tarım Gıda San. Ve Tic. Ltd. Şti.
17	Zeki Çavuşoğlu	Argüç Tarım Makina Hayv. Turizm San. Tic. Ltd.Şti.B40
18	Süleyman Özdoğan	Amida Süt Mam. Gıda İnş. İth. İhr. San. Tic. Ltd. Şti.
19	Hacı Koyun	Açılım Giyim Sanayi Ve Dış Ticaret Ltd. Şti.
20	Mehmet Şirin Süleymanoğlu	Süleymanoğlu Tarım İnş. Nak. Tic. Ltd.Şti.
21	Ahmet Turan	Setat Turizm San. Ve Tic. Ltd. Şti.
22	Kamuran Toktanış	Diyarbakır Tic. Ve San. Odası
23	Mehmet Nezir Güneş	Diyarbakır Tic. Ve San. Odası
24	Derya Altunbağ	Kosgeb Diyarbakır Müdürlüğü
25	Zülfikar Altunbağ	Kosgeb Diyarbakır Müdürlüğü
26	Hasan Maral	Karacadağ Kalkınma Ajansı
27	Selçuk Mengüverdi	Karacadağ Kalkınma Ajansı

3 HOLLANDA HAKKINDA BİLGİLER

3.1 Ülke Kimliği

Ulusal Adı : Hollanda Krallığı

Başkenti : Amsterdam

Yönetim Biçimi : Parlamenter Monarşi

Resmi Dili : Hollandaca (Friesland eyaletinde Frizce konuşulmakta olup, bu dil Hollanda'da resmi yerli azınlık dilidir.)

Dini : %36'sı Dinsiz, %4'ü Katolik, %5'i Protestan, %5'i Diğer dinler

Yüzölçümü : 41.526 km²

Nüfusu : 16,5 milyon

Yıllık Nüfus Artışı : Binde 5,6

Nüfus Yoğunluğu (km²/kişi): 489

Mesai Saatleri ve Günleri : 9.00-17.30 Pazartesi-Cuma

Büyük Kentler ve nüfusu : Amsterdam : 747 bin, Rotterdam :583 bin, Lahey : 476 bin, Utrecht :295 bin

Yerel Saat : Türkiye'den 1 saat geri (-1 saat)

Haftalık Çalışma Saati : 38 saat

Uluslararası Telefon Kodu : + 31

Ortalama Ömür

Kadın : 79.3 (2008)

Erkek : 73.6 (2008)

Yüksek Öğretim Okul Sayısı : 51 Meslek Yüksek Okulu, 13 Üniversite, Yüksek Öğretim

Gelen Turist Sayısı : 7.754.000 (2009)

Giden Turist Sayısı : 17.600.000 (2009)

Eğitim Harcamaları / GSMH : %4,4

Sağlık Harcamaları / GSMH : %13,3

Karayolu Uzunluğu : 136.827 km

Demiryolu Uzunluğu : 2.896 km

Yıllık Elektrik Tüketimi (KWH) : 9.720 milyon kWh

3.2 İdari Durum

Hollanda, parlamento esasına dayalı anayasal bir monarşidir. Hükümet kraliçe ve bakanlardan oluşmaktadır. Kraliçe devletin başıdır. Tarihi nedenlerden dolayı Lahey hükümet merkezi, Amsterdam ise başkenttir. Hollanda idari açıdan Drenthe, Flevoland, Friesland, Gelderland, Groningen, Limburg, Overijssel, Utrecht, Zeeland, Noord Brabant, Zuid Brabant, Noord Holland ve Zuid Holland olmak üzere 12 Eyaletten oluşmaktadır.

Hollanda Krallığı, Hollanda ve Karayip Denizindeki altı adadan (Aruba ve Hollanda Antilleri) oluşmaktadır. Avrupa Birliği'nin alan olarak en küçükülkelerinden bir tanesi olan Hollanda Batı Avrupa'da Kuzey Denizi kıyısında, Almanya ve Belçika arasında yer almaktadır. Ren, Maas ve Shede nehirlerinin deltasında kurulmuş olan Hollanda'nın 41,526 km²'lik yüzölçümünün 7,578 km²'lik kısmı (%18) su ve kanallardan oluşmaktadır. Coğrafi yapısı itibariyle düz bir araziye sahip olan ülke topraklarının yarısından çoğu deniz seviyesinin altında bulunmaktadır. Varlığını hidrolik

mühendisliğine borçlu olan Hollanda topraklarının %20'si, "polder" adı verilen denizden kazanılmış topraklar olup, ülke topraklarının 2/3'si dünyanın en geniş kapsamlı su kontrol projeleri sayesinde su altında kalmaktan korunmaktadır. Ülkenin en yüksek noktası 321 m., en alçak noktası -6.7 m. (deniz seviyesinin altında)'dir. 16.5 milyonluk nüfusu ve km² başına düşen 489 kişi ile dünyanın en nüfus yoğun ülkelerinden birisidir.

3.3 Nüfus

Hollanda'nın nüfusu 2013 yılı sonunda 16.795.200 olmuştur. Ancak nüfus artışındaki yavaşlama devam etmektedir. Hollanda nüfusu gittikçe yaşlanmakta, 40 yaşının üzerindeki nüfus içindeki oranları artmaktadır. Hollanda, nemli ve yağışlı bir iklime sahiptir ve yağışlar tüm yıl boyunca görülmektedir. Konumu nedeniyle değişik hava koşullarının yaşanabildiği bir ülke olan Hollanda'da aynı gün bir kaç kez güneşli ve yağışlı hava yaşanabilmektedir. Halkın çoğu Flaman, küçük bir kısmı ise Fas, Surinam ve Endonezyalıdır. Ülkede yaklaşık 400 bin Türk yaşamakta, bunlardan 250 bininin Hollanda vatandaşlığını kazanmış olduğu bilinmektedir. Ülkedeki en büyük azınlığı vatandaşlarımız oluşturmaktadır.

3.4 Genel Ekonomik Durumu

Hollanda dünyanın en büyük 16. ekonomisine sahip olup, kişi başına düşen milli gelir sıralamasında ilk 10 ülke arasında yer almaktadır. En çok ihracat yapan on ülke içinde yer alan Hollanda, dünya mal ihracatında 5., mal ithalatında 7. sıradadır. AB'nin ikinci en büyük ihracatçı ülkesidir. Tarım ürünleri ihracatında ABD'nin ardından 2. sırada gelmektedir. Dünya hizmet ihracatında 10. sırada, hizmet ithalatında ise 11. sıradadır.

Hollanda'nın küçük bir ülke olması nedeniyle toprakların az ve yetersiz oluşu, denizden ve bataklıklardan arazi yaratıp kurutma (polder) sisteminin gelişmesini sağlamıştır. Hollanda'nın mevcut topraklarının 1/4'ü bu şekilde elde edilmiştir. Oluşturulan su kontrol proje ve sistemleriyle toprakların 2/3'si su altında kalmaktan korunmaktadır. Belirli tarım ürünlerinin, sebze ve çiçeklerin yetişmesi için iklimin soğuk olması ise seraların geliştirilmesini sağlamıştır. Tarım, Hollanda ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Hollanda, ABD'nin ardından dünyanın ikinci büyük tarım ürünleri

ihracatçısıdır. Kişi başına düşen toprak açısından küçük bir ülke olmakla birlikte tarımda kullanılan ileri teknoloji ve makineler ülkeyi dünyanın en önemli ihracatçılarından birisi yapmıştır. Geleneksel olarak güçlü olan tarım sektörü, gen mühendisliği, çapraz gübreleme, çapraz döllenme gibi konular başta olmak üzere ar-ge faaliyetlerine verilen önem sayesinde hektar başına alınan ürünün yüksekliği ile dikkat çekmektedir. Hollandalı çiftçiler ortalama olarak AB'deki çiftçilere göre dönüm başına 2,5 kat daha fazla ürün elde etmektedir. Tarım ve çiftlik gereçleri, makine ve teçhizatı, tohumlama, seracılık, paketleme ve tasarım teknikleri son derece gelişmiştir. Gıda ve yiyecek konusundaki Ar-Ge merkezinin bulunduğu Wageningen şehrinde (Wageningen Üniversitesi de yiyecek ve gıda konusunda uzmanlaşmıştır) ve civarında 10 bin araştırmacının çalıştığı ve bu gıda vadisinin yiyecek ve gıda alanında küresel bir motor niteliği taşıdığı ve uzun vadeli hedefin yeni ürünler, hizmetler ve işleme yöntemlerini besleyen Ar-Ge faaliyetleri ile Hollanda'yı yiyecek ve gıda deltası haline getirmek olduğu ifade edilmektedir. Hollanda'da toplam alanın %69'u tarımsal üretime ayrılmıştır. Avrupa'nın sebze ihracatının yaklaşık %25'i Hollanda tarafından yapılmaktadır. En önemli ihracat pazarları Almanya, Fransa ve İngiltere'dir. Hollanda genellikle çiçek soğanları ve peynirleri ile bilinmektedir. Ancak, Hollanda, çiçek, et ve et ürünleri, meyve ve sebze, bira, süt ürünleri, çikolata, nişasta türevleri ve tohum gibi ürünlerin hem önemli bir üreticisi hem de uluslararası ticaretçisi konumundadır. Hollanda, kesme çiçek ve soğanlarının üretiminde ve açık artırmasında, süt ürünleri, kakao ve mantar üretiminde dünyada birinci sırada gelmektedir. Bununla birlikte, tarımın ekonomideki payı 1970'lerde %5 iken günümüzde %1,9'lara düşmüştür. Bu gerilemede, 1990'lara kadar tarım ürünleri fiyatlarının gelişiminin genel fiyat artışlarının gerisinde kalması etkiliyken, daha sonra üretim rakamlarının genel ekonomik büyümeye paralel artmaması önemli rol oynamıştır. Üretim artışını frenleyen unsurlar arasında gittikçe katılan çevresel önlemler, AB'nin tarım politikasındaki değişiklikler ve tarıma yönelik teşviklerde azalmalar sayılmaktadır. En önemli tarım ürünleri üretim istatistikleri aşağıdaki tablolarda gösterilmektedir. Yıllar itibariyle genel olarak tarla bitkileri üretiminde azalmalar görülürken sera bitkileri üretiminde artışlar dikkat çekmektedir. Bu gelişmeye açık tarım yapılan arazilerin azalırken sera alanlarının genişlemesi neden olmaktadır.

Tarla ve Bahçe Ürünleri (Bin Ton)	2000	2005	2006	2007	2008
Patates	8.127	6.777	6.240	6.871	6.992
Seker Pancarı	6.727	5.931	5.414	5.512	5.218
Soğan	821	983	853	1.073	1.231
Buğday	1.143	1.175	1.184	1.018	1.366
Arpa	288	307	269	261	310
Yemlik mısır	2.854	3.385	3.140	3.323	3.967
Mısır	223	183	130	158	164
Elma	461	359	365	391	375
Armut	203	195	222	260	172
Çilek	34	39	39	43	-
Domates	520	660	680	685	730
Salatalık	410	440	440	430	425
Biber	285	345	318	320	335
Mantar	265	240	235	240	255
Havuç	385	487	541	543	506
Beyaz Lahana	120	128	132	137	144
Pırasa	95	82	102	114	95
Marul	72	74	72	86	91

Kaynak: LEI Rapporten

Hayvancılık (1.000 adet)	2000	2005	2006	2007	2008
Sığır	4.070	3.799	3.745	3.763	3.890
- Süt ve damızlık inekleri	1.504	1.433	1.420	1.413	1.466
Domuz	13.118	11.312	11.356	11.663	11.036
Koyun	1.308	1.363	1.376	1.369	1.213
Keçi	179	292	310	324	355
Tavuk	104.015	92.914	91.782	92.763	96.700

Kaynak: LEI Rapporten

Hollanda, et ve süt ürünlerinde de belli başlı ihracatçı ülkeler arasında yer almaktadır. Et üretiminin yaklaşık %49'u domuz, %35'i tavuk, %14'ü sığır ve çok az bir kısmı da koyun ve keçi etidir. Öte yandan, yılda 11 milyar kiloya ulaşan süt üretimi ile Hollanda, dünyada birinci sırada gelen süt ve süt ürünleri üreticisidir. 2008 yılında et, süt ve yumurta üretiminin de 2007'ye göre arttığı görülmektedir.

Sanayi

Hollanda imalat sanayi çoğunlukla küçük ve orta boy işletmeler ile az sayıda olan ancak piyasaları yönlendirebilecek kadar güçlü olan çokuluslu şirketlerden oluşmaktadır. İmalat sanayi, küçük firmalar da dâhil, ihracata yöneliktir. Üretim hacmi

olarak gıda, içecek, kimya, kağıt ve matbaacılık, elektrikli makineler, makine ekipman, nakliye araçları sanayi kolları nde gelmektedir. Elektronik ve mikroçipler, ilaç sanayi, gen mühendisliği ve tıbbi cihazlar gelişen sektörlerdir. Bunların dışında medikal teknoloji, evre teknolojileri, enerji, yaşam bilimleri, gemi inşaatı ve bilişim teknolojileri üretiminde önemli bir konumdadır.

3.5 Ulaştırma

Hollanda'nın deniz kıyısında ve üç büyük ırmağın deltasında bulunması ülkeyi nakliye ve lojistik açısından önemli bir uluslararası ticaret ve dağıtım merkezi haline getirmektedir. Ülkede toplam 14 deniz limanı bulunmaktadır. Dünyanın en büyük 3., Avrupa'nın ise en büyük limanı olan Rotterdam limanı ve çevresindeki sanayi kompleksi, ileri otomasyon tekniği, depolama kapasitesinin genişliği ve elverişli coğrafi konumu, kara, deniz, demiryolu, boru hatları ve iç su yolları bağlantıları ile Avrupa pazarının en önemli taşıma, aktarma, işleme ve kargo dağıtım merkezi olarak faaliyet göstermektedir. Avrupa'nın 1000 ton kapasiteli gemilerin geçebileceği iç su yollarının uzunluğu yaklaşık 22.000 km olup, bu iç su yollarının yaklaşık %10'u Hollanda toprakları içerisinde yer almaktadır. Hollanda'daki iç su yollarının uzunluğu yaklaşık 5000 km olup, bunun 3745 km'si kanallardan oluşmaktadır. Hollanda, Avrupa iç su yolları taşımacılığında %54 paya sahiptir. Amerika ve Asya firmalarının Avrupa Dağıtım Merkezlerinin %51'i Hollanda'dadır. Amsterdam'da bulunan Schiphol Havalimanı Avrupa'da büyüklük açısından 4. Sırada olup, Avrupa'daki havayolu yolcu trafiğinin %10'unu kargo trafiğinin ise %19'unu karşılamaktadır. Schiphol dışında 16 yerel havaalanı bulunmaktadır. Kargo taşımacılığında en büyük pay karayolu taşımacılığına aittir. Daha sonra, deniz taşımacılığı ve iç su yolları taşımacılığı önemli pay sahibidir. Demiryolu kargo taşımacılığında Hollanda nispeten zayıftır.

3.6 Enerji

En önemli enerji kaynağı olan doğalgaz, toplam enerji üretiminin yaklaşık %89'unu ve tüketimin de yaklaşık %72'sini oluşturmaktadır. Üretilen doğalgazın yaklaşık %62'si tüketilmekte ve kalan kısmı ihraç edilmektedir. Almanya en önemli gaz alıcısı olup, onu Fransa, İtalya ve Belçika takip etmektedir. İthal edilen gazın en önemli satıcısı Norveç iken, Belçika, Almanya ve Rusya'nın ithalattaki payı büyümektedir. Toplam enerji tüketiminin yaklaşık %38'ini karşılayan ve retilimi talebi karşılamakta yetersiz kalan petrol ve petrol ürünleri, enerji ithalatında %85 civarında paya sahip olmakla birlikte,

ithalatın %73'ü ihraç edilmektedir. Tüketimde üçüncü sırada yer alan taş kömürü ve linyit Hollanda'da üretimi bulunmadığından tamamen ithal edilmekte, ithal edilen kömürün yaklaşık %66'sı tüketilmekte ve kalanı ihraç edilmektedir. Elektrik enerjisi ihtiyacı da büyük oranda ithalatla karşılanmakta, küçük miktarlardaki buhar ve biyolojik gazlardan elde edilen enerji ile nükleer enerji üretimi tamamen iç piyasada tüketilmektedir.

3.7 Doğal Kaynaklar ve Madencilik

Hollanda, topraklarında zengin doğalgaz rezervleri ve Kuzey Denizindeki petrol ve doğalgaz rezervlerine sahiptir. Ayrıca, rüzgar enerjisinden küçük çapta elektrik üretiminde yararlanılmaktadır. Bunların içerisinde en önemli kaynak doğalgazdır. Doğal kaynakların üretim istatistikleri diğer enerji kaynaklarıyla birlikte bir önceki bölümde verilmiştir.

3.8 Ekonomik Ve Ticari İlişkiler

Hollanda, bir AB üyesi ülke olması yanında konumu ve ticaretin ağırlıklı olduğu ekonomik düzeninin bir sonucu olarak başta Almanya ve Belçika olmak üzere AB üyesi ülkelerle çok yakın ekonomik ve ticari ilişkiler içerisindedir. AB bünyesinde entegrasyonun genişlemesi ve ilerletilmesi, gittikçe daha çok konunun AB düzeyinde karara bağlanması sonucunda AB'nin ekonomik ve ticari ilişkilerde önemi her geçen gün artmaktadır. Diğer taraftan, üretim faaliyetleri maliyetlerin düşük olduğu ülkelere, özellikle Çin ve diğer Asya ülkelerine kaydırılmakta, söz konusu ülkelerle ekonomik ve ticari ilişkiler hızla gelişmektedir.

Yüzyıllardır bir ticaret ülkesi olma geleneği, denizdeki stratejik konumu ve küçüklüğü, doğalgaz ve petrol dışında doğal kaynakların olmaması, tarım alanlarının az olması ve tarım ürünleri çeşitliliğinin çok fazla olmaması nedeniyle hammadde ve yarı işlenmiş ürünlerin ithalatına bağımlı olması, Hollanda'nın uluslararası yönelimli çok açık bir ekonomiye sahip olmasında önemli bir rol oynamıştır.

Hollanda'nın ticaret yapısı, yakın komşularıyla yoğun ilişki yanında, dünyanın en uygun fiyat ve kalitedeki üreticilerinden tedarik edip, üretimin düşük talebin yüksek olduğu Avrupa'ya pazarlamak şeklindedir. İhracatın önemli bir kısmı re-eksporttan oluşmakta ve devamlı dış ticaret fazlası verilmektedir.

4 TÜRKİYE İLE EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLER

Türklerle Hollandalılar arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin geçmişi 400 yıl öncesine dayanmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'nun daveti üzerine ilk Hollanda elçisi 1612 yılında İstanbul'a gelmiştir. 1855 yılında Lahey'de açılan büyükelçiliğimize 1859 yılında Yahya Karaca Paşa atanmıştır. O dönemde Osmanlı-Hollanda ilişkilerinde başlıca konu ticarettir. Hollandalı tüccarlar tarafından satın alınan başlıca ürünler, Suriye ve İran'dan ipek, Asya'dan da baharat olmuştur. 17. yüzyılda Türkiye, Hollanda'ya yün ve pamuk ihraç etmeye başlamış, Hollanda da buna karşılık İstanbul ve İzmir'e pamuklu ve yünlü kumaş satmıştır. 19. yüzyılda ise Hollanda'ya ihraç ettiğimiz en önemli ürün tütün olmuştur.

Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye ile Hollanda arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin güçlendirilmesi için 1934'te Türk-Hollanda Derneği kurulmuştur. Derneğin kuruluş anlaşması, her iki ülkenin devlet başkanları olan Atatürk ve Kraliçe Wilhelmina tarafından imzalanmıştır. Bu olaydan önce 1930'da ise Hollanda'nın çok uluslu şirketi olan Philips, Türk Philips Ltd. olarak Türkiye'de faaliyete başlamıştır.

4.1 Türkiye'nin Hollanda İle Dış Ticareti

Türkiye Hollanda arasındaki ticaret hacmi, 2010-2013 yılları arasında 5,5-7,2 Milyar \$ arasında değişmiştir. 2013 yılı hariç diğer yıllarda Hollanda'ya karşı dış ticaret açığı olmakla birlikte ihracat - ithalat miktarları birbirine yakındır. Aşağıdaki tabloda yıllar itibarı ile ithalat ve ihracat değerleri yer almaktadır.

YIL	İHRACAT \$	İTHALAT \$
2010	2.461.371.085	3.155.999.656
2011	3.243.079.564	4.004.954.846
2012	3.244.428.597	3.660.634.272
2013	3.538.042.780	3.363.585.397

Türkiye'nin Hollanda'ya ihraç ettiği ilk on ürün aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Buna göre tekstil ve otomobil sektörünün öne çıktığı görülmektedir.

ÜRÜN	\$
Giyim eşyası (kürk hariç)	671.911.482
Motorlu kara taşıtları ve motorları	373.245.687
Rafine edilmiş petrol ürünleri	357.686.859
Et, balık, sebze, meyve, katı ve sıvı yağlar	265.417.698
Demir-çelik ana sanayi	146.103.120

Bitkisel ürünler; bostan, meyve ve sebze	144.372.717
Trikotaj (örme) ürünleri	136.946.891
Diğer tekstil ürünleri	136.946.493
Tekstil iplikçiliği ve dokumacılığı	101.080.587
Plastik ürünleri	88.688.665

Türkiye'nin Hollanda'dan ithal ettiği ilk on ürün içinde de kimya sektörü öne çıkmaktadır.

ÜRÜN	\$
Ana kimyasal maddeler	898.529.894
Atık ve hurdalar	475.891.070
Diğer kimyasal ürünler	296.834.439
Motorlu kara taşıtları ve motorları	221.517.249
Diğer gıda maddeleri	194.473.265
Demir-çelik ana sanayi	175.441.883
Genel amaçlı makineler	144.101.285
Özel amaçlı makineler	136.434.922
Rafine edilmiş petrol ürünleri	113.831.381
Tıbbi araç ve gereçler, ölçme, kontrol, test, seyrüsefer vb. amaçlı alet ve cihazlar	75.436.430

Diyarbakır ilinin Hollanda dış ticaret rakamları ise aşağıdaki gibidir:

YIL	İHRACAT \$	İTHALAT \$
2010	518.123	758.522
2011	96.878	66.831
2012	37.941	342.841
2013	0	535.760

5 ÇALIŞMA ZİYARETİ KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN FAALİYETLER

5.1 *Diary Campus Ziyareti:*

18000 'den fazla çiftçinin bir araya geldiği, rekabetteki üstünlüklerini sürdürmek, küresel pazarda yerini korumak ve genişletmek amacıyla kurulmuş bir platform ve araştırma geliştirme merkezidir. İçerisinde ahırlar, süt inekçiliğinin yapıldığı, 300 hektar alanın olduğu bir merkezdir. Öğrenciler ve stajyerlerin, araştırmacıların çalıştığı bir merkezdir.

Yapılan ziyarette, kurum hakkında bir sunum yapılarak faaliyetleri hakkında tanıtım yapıldı. Ayrıca üretim yapılan alanlar ve araştırmacıların çalıştığı lokasyonlar gezilerek yerinde incelemeler yapıldı.

5.2 HOGİAF Ziyareti:

Hollanda'da kurulmuş 7 adet Türk iş adamları derneğinden oluşan TURKONFED benzeri bir federasyondur. Yapılan ziyarette, DTSO heyetine Hollanda Genç İşadamları Federasyonu adına Genel Müdür Yardımcısı Mustafa ŞENTÜRK Hollanda'daki çalışmalarını hakkında bilgi vererek, Diyarbakır'lı işadamlarının Hollanda ile yapacakları ticaret, yatırım ve iş ortaklıklarında her türlü teknik desteği verebileceklerini söyledi.

5.3 VİTELCO Ziyareti:

1959'dan beri faaliyette olan Hollanda içinde ve dışında önemli pazarı olan bir et üretim merkezidir. Dana ağırlıklı ve kuzu eti üretim merkezidir.

Yapılan ziyarette öncelikle şirket yetkilisi tarafından bir sunum yapılmış, helal kesime uygun bir kesim yaptıkları ifade edilmiş, canlı hayvan temini, kesim ve paketleme operasyonları, sevkiyat ve lojistik çalışmaları ve pazarları hakkında bilgi verildikten sonra işletme, şirket uzmanları refakatinde iki grup olarak gezildi. Şirkette sadece parçalama ve paketleme bölümünde yaklaşık yüz kişinin çalıştığı, etiketleme ayrıntıları ve daha pek çok ayrıntı hakkında bilgi edinildi.

5.4 **HOTİAD Ziyareti**

HOTİAD kendini şu şekilde tanıtmaktadır:

"HOTİAD 2004 yılında Hollanda'da büyük ve orta büyüklükte Türk şirketleri için bir ağ kuruluşu olarak başlamıştır. HOTİAD bu rolden yola çıkarak birincil olarak Hollanda'da Türk şirketlerinin sözcüsüdür. İş sahipleri derneği gibiyiz; herkesin kendi şirketi var, birlikte bir yapıyı oluşturmaktayız."

Amaçlar:

- *Türkiye ile Hollanda ve Türkiye ile diğer Avrupa Birliği ülkeleri arasındaki ekonomik işbirliğini teşvik ve takip etmek,*
- *Bilgiye anlayışının gelişmesini teşvik ve takip etmek,*
- *Üyelerinin buldukları ülkelerdeki ekonomik olanaklar ve fırsatlar konusunda onları aydınlatmak ve onlara rehberlik yapmak,*
- *Üyelerinin girişimlerini desteklemek, Türk- Hollanda ve Avrupa makamlarına karşı çıkarılarını savunmak,*
- *Kendi üyeleri arasındaki dayanışma duygusunu pekiştirmek, üyeleri ile Türkiye-Hollanda Avrupa Birliği ülkelerindeki ekonomik örgüt ve kurumlar arasındaki ilişkileri geliştirmek ve özendirmek,*
- *Bir yan çaba sarfetmek,*
- *Dernek, ilke olarak hiçbir siyasi parti ile organik bağ kurmaz. Dernek, Sivil Toplum Örgütü olup gönüllü çalışanlardan oluşur.*

30 Eylül 2014 Salı günü öğleden sonra Rotterdam'daki dernek merkezinde yapılan toplantıya HOTİAD Başkan Yardımcısı Şerif AKTÜRK, T.C. Rotterdam Başkonsolosluğu Ticaret Ataşesi Tuba SANDER ve HOTİAD Yönetim Kurulu Üyeleri Ejder KÖSE, Yunus ÖZDEMİR, Veysel HUT, Bilal ÇAKI ve A. Adil AKALTUN ile birlikte DTSO Yönetim Kurulu Üyeleri Hüsnü PERVANE, Şeymus METE, DTSO Meclis Üyeleri Adil CAN, Cengiz AYAZ, Şilan ELMAS, İsmail KAN, Erdal AVŞAR, Vahit KARAASLAN ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık sektörlerinde faaliyet gösteren işletme temsilcileri katıldı. Hollanda-Türk İşadamları Derneği Başkan Yardımcısı AKTÜRK, Diyarbakırlı işadamlarını Hollanda Rotterdam`da ağırlamaktan çok memnun olduklarını, bu gibi ziyaretleri daha sıklıkta yaparak Hollanda`lı yatırımcıların Diyarbakır`a ve bölgeye çekilebileceğini ve yakın gelecekte ortak işbirlikleri adımları atılacağından ümitli olduğunu belirtti. AKTÜRK, Hollanda`nın özellikle tarım ve hayvancılıkta, hidrolik mühendisliğinde, ulaşım, lojistik ve Ar-Ge çalışmalarında Dünya'nın ilklerinden olduğunu, dolayısıyla buradan istifade edilecek birçok çalışma alanı olduğunu sözlerine ekledi.

Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Üyesi PERVANE, öncelikle Diyarbakır`lı işadamlarını bu samimi ve sıcak karşılamadan ötürü HOTİAD Yönetim Kuruluna teşekkür ettiğini, Diyarbakır ve Bölgenin geniş tarım arazilerine sahip olduğunu, tarım, tarımsal sanayi, hayvancılık ve gıda konularında yapılacak çok işin olduğunu, Diyarbakır`da gerçekleştirilecek ortaklıklarla Ortadoğu Pazarına daha kolay erişilebileceğinin altını çizdi. Ayrıca, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odasının iş dünyasında olduğu gibi sosyal ve siyasi konularda da çok aktif bir sivil toplum örgütü olduğunu belirterek Bölgede gelişen her türlü olaya tepki verdiklerini söyledi.

DTSO Yönetim Kurulu Üyesi METE ise Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası'nın üyelerine yönelik yapmış olduğu yurtdışı iş gezilerinin arttırılarak devam edeceğini, bölge işadamlarının Hollanda gibi tarım ve hayvancılık devi bir ülkeden çok yararlanabileceğini, dolayısıyla HOTİAD üyelerini Diyarbakır`a ve bölgeye yatırıma davet ettiğini, söyledi.

Daha sonra yapılan karşılıklı görüşmelerde ise özellikle Diyarbakır ile Hollanda arasında ne gibi işbirlikleri yapılabilir, karşılıklı fırsatlar ve potansiyel işbirliği alanları, Hollanda`nın ihtiyaç duyduğu ürünler, özellikle tekstil ve türevleri, Diyarbakır'ın ihtiyaç duyduğu ürünler, tarım ve hayvancılıktaki fırsat ve avantajları gibi konular ele alındı.

GAP Bölgesinde ve özellikle Diyarbakır`da yapılabilecek birçok ortak işin olduğunun altı çizildi.

T.C. Rotterdam Başkonsolosluğu Ticaret Ataşesi SANDER de yaptığı kısa konuşmasında Türkiye ile Hollanda arasında mevcut olan dış ticaret hakkında bilgi vererek karşılıklı yapılacak ticaret ve yatırımlarda her zaman işadamlarımıza yardımcı olacağını ve Diyarbakır`lı işadamlarımızı Hollanda'ya tekrar beklediğini belirtti.

5.5 KOÇ Vleeswaren BV Ziyareti

30 Eylül 2014 salı günü programda olmadığı halde HOTIAD başkanının daveti ile ziyaret edilen "KOÇ Vleeswaren BV" Et İşleme Fabrikası`nda üretim süreçleri ile Hollanda ve Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ihracat ve pazarlama ağı ile ilgili bilgi alındı. Bununla birlikte, Türkiye kaynaklı sektörel firmaların Hollanda ve Avrupa pazarına girerken dikkat etmeleri gereken hususlar konusunda da bilgi alış verişinde bulunuldu.

5.6 **FloraHolland Ziyareti**

1 Ekim 2014 Çarşamba günü sabah saatlerinde Flora Holland ziyaret edildi. Dünyadaki en büyük çiçek müzayedesinin yapıldığı Aalsmeer'de bulunan FloraHolland Uluslararası Çiçek Müzayedesini ziyaret edilmiştir. FloraHolland 5,000 üyeli bir kooperatif olup üyeleri Hollandalı ve çiçek üreten diğer ülkelerden gelen üyelere oluşmaktadır. Kooperatifin hedefi, üretici üyeleri için mümkün olan en uygun maliyetle en iyi pazarı bulmaktır. 2008 yılındaki Bloemenveiling Aalsmeer ve FloraHolland'ın şirket evliliğinden sonra, Kooperatifin önemli üretim noktalarına yakın 6 yerde müzayedesini bulunmaktadır: Aalsmeer, Naaldwijk, Rijnsburg, Venlo, Bleiswijk ve Eelde'dir (bunlar arasında en büyük olanı Aalsmeer Çiçek Müzayedesidir). Aalsmeer, Naaldwijk ve Rijnsburg öncelikle ihracat müşterilerine odaklanırken; Venlo, Bleiswijk ve Eelde müzayedeleri ise bölgesel pazarlara yönelik olarak hizmet vermektedir. Bu altı müzayede, dünya çapında üretilen en geniş çiçek ve bitki çeşidini (her gün 20,000 farklı tür) müşterilerine sunmaktadır. FloraHolland'da 4,000'den fazla kişi istihdam edilmektedir ve adı geçen Kooperatif yıllık 3,8 milyar Euro'luk bir iş hacmine sahiptir. Günlük ortalama 16 Milyon Euro'luk çiçek alım satımı yapılmaktadır.

5.7 **MACROPACK Fuar Ziyareti**

1 Ekim 2014 çarşamba günü Utrecht'te açık olan Macropack paketleme ve ambalaj fuarı ziyaret ederek birçok firma ile tanışma ve karşılıklı iş görüşmesinde bulunan heyet, bu tür yurtdışı iş ziyaretlerinin yerel firmaların, yurt dışı pazarları yakından inceleme ve tanımalarına, yabancı ortak bulmalarına ve dış pazarlarda iş yapmanın avantajlarını ve dezavantajlarını ilk elden görme imkanı sağladığını söylediler.

5.8 **Hollanda Ekonomi / Tarım Bakanlığı Ziyareti**

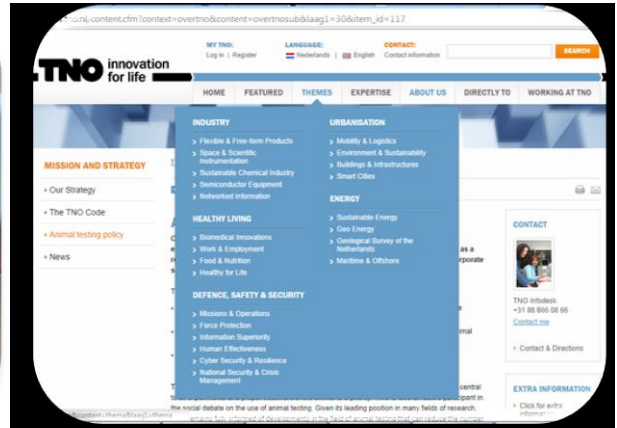
Hollanda Ekonomi Bakanlığı, Gıda ve Tüketici Ürün Güvenliği İdaresinde yapılan görüşmede İhracat-İthalat Takım Lideri **Ir. C.J.M. (Joost) van Wijk**, yaptığı sunumda Kurum hakkında detaylı bilgi vererek Hollanda'nın gıda ve tarımsal üretim konusunda Avrupa Birliği ülkeleri ortalamasının çok üzerinde standartlara sahip olduğunu ve bu nedenle karşılıklı işbirliği potansiyelinin her zaman olduğunu ve bunu iyi değerlendirmek gerektiğini söyledi. Daha sonra söz alan Diyarbakır Ticaret ve Sanayi

Odası Yönetim Kurulu Üyesi Hüsnü Pervane de, geldikleri Bölgenin (GAP Bölgesi) taşıdığı potansiyel açısından Hollandalı kurumlar ve işletmeler tarafından çok iyi bilindiğini, zaman zaman heyetlerin geldiğini ve yakın gelecekte ortak işbirliklerinin olmasını ümit ettiklerini söyledi.

5.9 TNO Ziyareti

01 Ekim 2014 Çarşamba günü saat 14:00 TNO ziyaret edilmiştir. Ziyaret üç saatlik 6 adet bilimsel konuların ve gıda konusunda AB mevzuatının işlendiği sunumdan ve karşılıklı soru ve cevaptan oluştu. TNO dünyanın çeşitli yerlerinde lokasyonları olan (Katar, Brüksel dahil), bağımsız bir araştırma organizasyonudur. Şirketlere, hükümetlere ve STK'lara hizmet etmektedir. 3500 den fazla çalışanı var. Çok çeşitli konularda araştırma geliştirme hizmeti vermektedir. Bunlar arasında gıda ve tarım olduğu gibi şehirleşme ve enerji, ve sosyal konular da yer almaktadır.

6 GENEL DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Hollanda, yüz ölçümü itibarı ile küçük bir AB ülkesi olduğu halde 2013 yılında 664 Milyar Dolar ihracat ile dünyada 5.nci, Avrupa'da 2'nci en büyük ihracatçıdır. Bunun içinde tarım ve gıda ürünlerinin toplamı 107 Milyar civarı olup (%16) Türkiye'nin toplam ihracatına yakındır. Gelişmiş teknolojisi, Avrupa standartlarına uygun prosedürleri ile bölgemiz açısından örnek alınacak bir tarım ve sanayi ülkesidir. Hollanda'nın tüccar bir ülke olduğu, Avrupa'nın en işlek limanına sahip olduğu, kıta Avrupasına yakın olduğu ve çok sayıda Türkçe bilen göçmen barındırdığı değerlendirildiğinde ülkemiz ve bölgemiz açısından ticaret ve sanayi partneri olarak istifade edilebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

www.trademap.org (Erişim: Ekim 2014)

www.daka.org.tr, Hollanda Raporu (Erişim : Ekim 214)